

**IIO TEZKOR BOLINMALARINING TUZILISHI VAZIFALARI
JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDAGI FAOLIYATI**

Norqobilov Behruz Faxriddin o'g'li

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Ichki ishlar organlari (IIO) tizimidagi tezkor bo'linmalarining tuzilishi, asosiy vazifalari va jinoyatchilikka qarshi kurashdagi roli haqida batafsil ma'lumot berilgan. IIO tezkor bo'linmalari davlat xavfsizligi va jamiyat barqarorligini saqlashda asosiy kuchlardan biri sifatida faoliyat olib boradi. Ushbu maqolada bo'linmalarining tuzilishi, jinoyatchilikning oldini olish va fosh etishdagi vazifalari, profilaktika va axborot yig'ish ishlarini olib borish, shuningdek, texnologik yangiliklardan foydalanish kabi jihatlar ko'rib chiqilgan. Jinoyatchilikka qarshi kurashda IIO tizimidagi tezkor bo'linmalarining ahamiyati, samaradorligi va ularning jamiyat xavfsizligiga qo'shadigan hissasi muhim ekanligi yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *IIO, tezkor bo'linmalar, jinoyatchilikka qarshi kurash, davlat xavfsizligi, huquqbuzarliklar profilaktikasi, jinoyat qidiruv, giyohvandlikka qarshi kurash, terrorizmga qarshi kurash, jamoat xavfsizligi, ichki ishlar organlari.*

Ichki ishlar organlari (IIO) tizimidagi tezkor bo'linmalar davlatning xavfsizlik va huquq-tartibot sohasidagi eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Bu bo'linmalar jinoyatchilikka qarshi kurash, huquqbuzarliklarning oldini olish va fuqarolar xavfsizligini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu maqolada IIO tezkor bo'linmalarining tuzilishi, vazifalari va jinoyatchilikka qarshi kurashdagi o'rni haqida batafsil ma'lumot beramiz.

1. Tezkor bo'linmalarining tuzilishi.

IIO tizimida tezkor bo'linmalar turli darajalarda tashkil etilgan bo'lib, ular hududiy bo'linmalar va maxsus xizmatlardan iborat. Barcha tezkor bo'linmalar ichki ishlar organlarining qoidalari va normativ hujjatlariga rioya qilgan holda faoliyat olib boradi. Ular orasida quyidagi tarkibiy qismlar mavjud:

Jinoyat Qidiruv Bo'linmalari – Jinoyatchilikka qarshi kurashning asosiy bo'linmasi bo'lib, jinoyat sodir etgan shaxslarni aniqlash va qo'lga olishda faol ishtirok etadi.

Giyohvandlikka Qarshi Kurash Bo'limlari – Narkotik vositalarning noqonuniy aylanishini kuzatish va bartaraf etish bo'yicha faoliyat olib boradi.

Terrorizmga Qarshi Kurash Bo'limlari – Xavfli va tahlikali vaziyatlarda terrorchilikka qarshi choralar ko'rish va fuqarolar xavfsizligini ta'minlash bilan shug'ullanadi.

Profilaktika Bo'linmalari – Jinoyatlarning oldini olish va profilaktika choralarini amalga oshiradi.

IIO tizimidagi bu bo‘linmalar o‘zaro yaqin hamkorlikda ishlaydi, shu orqali jinoyatchilikka qarshi kurash samaradorligini oshiradi.

2. Tezkor bo‘linmalarining asosiy vazifalari.

Tezkor bo‘linmalar quyidagi vazifalarni amalga oshiradi:

Jinoyatlarni Fosh Etish va Oldini Olish – Jinoyat sodir etgan shaxslarni aniqlash, jinoyatni fosh etish va qonunbuzarlarni qo‘lga olish uchun tezkor tadbirlarni amalga oshirish.

Huquqbuzarliklar Profilaktikasi – Jinoyatchilikni kamaytirish uchun huquqbuzarliklar profilaktikasiga oid chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish.

Axborot Jamg‘arish va Tahlil – Jinoyatchilik bilan bog‘liq statistik ma‘lumotlarni yig‘ish, tahlil qilish va kelgusida jinoyatlarning oldini olish uchun yangi usullarni ishlab chiqish.

Xavfsizlikni Ta‘minlash – Ommaviy tadbirlarda, xavfli hududlarda va aholi zich yashaydigan joylarda xavfsizlikni ta‘minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish.

IIO tezkor bo‘linmalari o‘z vazifalarini samarali amalga oshirish orqali jamoat xavfsizligini saqlash, tartibni ta‘minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashda faol ishtirok etadi.

3. Jinoyatchilikka qarshi kurashdagi faoliyat.

IIO tezkor bo‘linmalarining jinoyatchilikka qarshi kurashdagi faoliyati keng qamrovli bo‘lib, quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshiriladi:

Tezkor Qidiruv Tadbirlarini O‘tkazish – Jinoyat sodir etgan shaxslarni aniqlash va qo‘lga olish uchun tezkor tadbirlarni o‘tkazish. Bu tadbirlarga kuzatuv, maxfiy surishtiruv va boshqa usullar kiradi.

Huquqni Muhofaza Qiluvchi Idoralar Bilan Hamkorlik – IIO tezkor bo‘linmalari boshqa huquqni muhofaza qiluvchi organlar, shu jumladan, prokuratura, sud va maxsus xizmatlar bilan yaqindan hamkorlik qiladi. Bu hamkorlik jinoyatchilikka qarshi kurash samaradorligini oshiradi.

Texnologiyalar va Innovatsiyalardan Foydalanish – Jinoyatchilikka qarshi kurashda texnologiyalardan foydalanish, masalan, video kuzatuv, biometrik va raqamli ma‘lumotlar bazalaridan foydalanish orqali tezkor ma‘lumot almashish imkonini beradi.

Giyohvandlikka Qarshi Kurash – Tezkor bo‘linmalar narkotik vositalar va ularning noqonuniy aylanishiga qarshi tadbirlarni amalga oshiradi. Bu doirada giyohvand moddalarni tarqatish va iste‘mol qilishni fosh etish bo‘yicha maxsus tadbirlar o‘tkaziladi.

Jinoyatchilikning Oldini Olish va Jamiyatda Profilaktika Olib Borish – Jinoyatchilikni kamaytirish uchun aholi orasida profilaktika ishlarini olib borish

muhimdir. Bu bo‘linmalar maktab va universitetlarda ma’ruzalar o‘tkazish, aholiga xavfsizlik haqida tushuntirish berish orqali jamiyatda huquqbuzarliklarni kamaytirishga ko‘maklashadi.

4. IIO tezkor bo‘linmalari faoliyatining ahamiyati.

Tezkor bo‘linmalar tomonidan amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar jinoyatchilikni kamaytirishga, aholi xavfsizligini ta‘minlashga va jamiyatda barqarorlikni saqlashga xizmat qiladi. Bu bo‘linmalar faoliyatining samaradorligi va tezkorligi jinoyatchilikka qarshi kurashda muvaffaqiyat kalitidir. Shuningdek, tezkor bo‘linmalarining tahlil va nazorat ishlari jinoyatchilik tendensiyalarini aniqlash va ularga qarshi samarali choralar ko‘rishga imkon yaratadi.

Xulosa:

IIO tizimidagi tezkor bo‘linmalar jinoyatchilikka qarshi kurashda asosiy o‘rinlardan birini egallaydi. Ular jinoyatlarning oldini olish, jinoyatchilarni qo‘lga olish va jamoat xavfsizligini ta‘minlashda muhim vazifalarni amalga oshiradi. Tezkor bo‘linmalarining samarali faoliyati jinoyatchilik darajasini pasaytirish, huquqbuzarliklarni kamaytirish va jamiyatda xavfsiz muhit yaratishda katta ahamiyatga ega. Bu bo‘linmalar davlatning tinchligi va farovonligi uchun muhim hissa qo‘shmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/ichki-ishlar-organlari-tezkor-bo-linmalarining-zhinoyatlarni-fosh-etish-b-yicha-faoliyatini-rezhalashtirish-va-tashkil-etishda>
2. <https://nauchniyimpuls.ru/index.php/ni/article/view/16357>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/ichki-ishlar-organlari-yagona-tezkor-boshqaruv-markaz-sub-ektlari-faoliyatining-tashkiliy-huquqiy-asoslari-tahlili>